

ALOITE

03.08.2004

Tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmälle ja tietoyhteiskuntaneuvostolle

Asia

**ALOITE MAKSUTTOMIEN ASIAKASPÄÄTTEIDEN JA YHTEYKSIEN SAAMISEKSI
KIRJASTOIHIN JA YHTEISPALVELUPISTEISIIN**

Tietoyhteiskuntaneuvoston Julkishallinnon sähköinen asiointi –jaosto, Tietoliikenneyhteydet ja digitaalinen televisiotoiminta –jaosto sekä Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksien kehittämisjaosto esittävät kunnioittaen tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmälle ja tietoyhteiskuntaneuvostolle oheisen aloitteen asiakaspäätteiden ja nopeiden tietoliikenneyhteyksien saamiseksi kirjastoihin ja Yhteispalvelupisteisiin.

Veikko Syyrakki

Julkishallinnon sähköinen asiointi -jaoston puheenjohtaja

Reijo Svento

Tietoliikenneyhteydet ja digitaalinen televisiotoiminta –jaoston puheenjohtaja

Irma Nieminen

Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksien kehittämisjaoston varapuheenjohtaja

LIITTEET	Tietoyhteiskuntaneuvoston jaostojen aloite maksuttomien asiakaspäätteiden ja yhteyksien saamiseksi kirjastoihin ja Yhteispalvelupisteisiin
JAKELU	Tietoyhteiskuntaohjelman ministeriryhmä Tietoyhteiskuntaneuvosto
TIEDOKSI	Julkishallinnon sähköinen asiointi -jaosto Tietoliikenneyhteydet ja digitaalinen televisiotoiminta -jaosto Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksien kehittämisjaosto

ALOITE

03.08.2004

Tietoyhteiskuntaneuvoston jaostojen aloite maksuttomien asiakaspäätteiden ja yhteyksien saamiseksi kirjastoihin ja Yhteispalvelupisteisiin

Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman tavoitteena on, että kaikilla kansalaisilla tulisi olla mahdollisuudet hyödyntää tietoyhteiskunnan palveluita asuinpaikasta ja sosiaalisesta asemasta riippumatta. Tietoyhteiskuntapalveluiden, kuten julkishallinnon sähköisten palveluiden käyttö edellyttää henkilökohtaisten tietoliikenneyhteyksien lisäksi myös kattavaa asiakaspäätteiden verkostoa. Kansalaisilla tulisi olla kohtuullinen mahdollisuus maksuttomien asiakaspäätteiden ja verkkopalveluiden käyttöön sekä saada tarvittaessa niihin opastusta.

Nopeiden laajakaistayhteyksien ulottaminen sekä asiakaspäätteiden hankinta kirjastoihin ja Yhteispalvelupisteisiin ovat sekä hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman että laajakaistastrategian toimenpiteitä.

Asiakaspäätteitä ja nopeita yhteyksiä tarvitaan ensisijaisesti harvaanasutuille seuduille, joissa pääsy julkisten palvelujen käyttäjäksi on muutoin kuin asiakaspäätteen kautta hankalaa. Kirjastojen ja Yhteispalvelupisteiden asiakaspäätetarve on yhteensä noin 2 700 kpl.

Tietoyhteiskuntaohjelman tavoitteiden mukaisesti tietoyhteiskuntaneuvoston jaostot¹ esittävät, että opetusministeriölle myönnettäisiin määrärahaa asiakaspäätteiden ja yhteyksien saamiseksi kirjastoihin ja Yhteispalvelupisteisiin opetusministeriön v. 2002 asettaman poikkihallinnollisen Asiakaspäätetyöryhmän esittämällä tavalla (liite).

Saamalla asiakaspäätteet ja nopeat yhteydet jokaiseen yleiseen kirjastoon ja Yhteispalvelupisteeseen sekä huolehtimalla kansalaisten opastamisesta internetin käyttäjäksi, voidaan osaltaan turvata kansalaisille mahdollisuus olla mukana tietoyhteiskuntakehityksessä. Asiakaspäätteiden myötä helpotettaisiin myös julkisen hallinnon palvelujen saatavuutta etenkin harvaanasutuille seuduille. Myös SITRAn Oppivat seutukunnat – hankkeessa 2001-2003 saadut kokemukset käyttäjille maksuttomien nettikioskeista ja vertaisopastajista ovat osoittaneet, että on välttämätöntä mahdollistaa ja turvata kansalaisille pääsy verkkoihin, jos heidät halutaan verkkopalvelujen käyttäjiksi ja osaksi suomalaista tietoyhteiskuntaa.

Taustaa

Tietoyhteiskunta-asian neuvottelukunnan julkisen hallinnon sähköisen asioinnin toimintaohjelman 2002 - 2003 mukaan kaikilla kansalaisilla tulisi olla mahdollisuus päästä verkkoon. Ehdotuksen mukaisesti opetusministeriö asetti v. 2002 poikkihallinnollisen työryhmän pohtimaan asiakaspäätteiden hankintaa julkisiin tiloihin. Työryhmä selvitti asiakaspäätteiden sijoittamista, hallinnointia ja rahoitusmallia sekä määräsi laitekoonpanon malliksi pätehtämiä varten. Työryhmä päätyi esittämään asiakaspäätteiden hankkimista kaikkiin kirjastoihin ja Yhteispalvelupisteisiin. Asiakaspäätteiden hankkiminen on ollut mukana opetusministeriön esityksissä valtion talousarvioihin ja lisätalousarvioihin vuodesta 2002 saakka. Lisärahoitusta asiakaspäätteisiin ei kuitenkaan ole saatu.

¹ Aloitteessa ovat mukana Julkishallinnon sähköinen asiointi –jaosto, tietoliikenneyhteydet ja digitaalinen televisiotoiminta – jaosto sekä kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksien kehittämisjaosto.

LIITE

Opetusministeriön 2002 asettamassa asiakaspäättehankkeessa todettua

Mikä hyöty

- Tietoyhteiskuntahankkeiden kärkihanke, jolla yleisiin kirjastoihin ja Yhteispalvelupisteisiin sijoitetulla lisäpanostuksella tasataan kansalaisten alueellista, tiedollista ja sosiaalista epätasa-arvoa ja turvataan jokaisen mahdollisuus toimia kansalaisena verkottuneessa tietoyhteiskunnassa.
- Tehokkain ja ainoa tapa arkipäiväistä tietokoneen, sähköisen asiainnin ja tietoverkkojen turvallinen käyttö ja auttaa yksittäistä ihmistä tiedonhallinnassa.
- Yhteispalvelupisteiden palveluvalikoimaa voidaan huomattavasti lisätä mahdollistamalla sähköisten palveluiden käyttö. Täten voidaan myös turvata palvelujen saanti harvaanasutuilla seuduilla
- Yhteispalvelupisteiden ja kirjastojen vahvuutena on opastava henkilöstö. Ne tavoittavat kaikki ikäluokat varallisuudesta ja osaamistasosta riippumatta.

Mistä on kyse

- Lisäpanostus yleisiin kirjastoihin ja Yhteispalvelupisteisiin: asiakaspäätteitä, nopeat verkkoyhteydet, ajantasaiset tietojärjestelmät, standardien käyttö ja kansalaisten ohjattu opastus. Kirjastot kiistattomasti käytetyin ja suosituin julkinen palvelu kunnissa, lisänä painettua aineistoa ja pitkät aukioloajat. Lisää Yhteispalvelupisteiden palveluvalikoimaa.
- Jokaisessa kunnassa on kirjasto, kiinteitä yleisiä kirjastoja on 996, jonka lisäksi 200 kirjastoautoa. Yhteispalvelupisteitä on eripuolilla Suomea yhteensä 209.
- Yhteispalvelupisteet ja kirjastot ovat paikkoja, joissa kansalaiset voivat saada opastusta verkon käyttöön. Täydennyskoulutusta kuitenkin tarvitaan. Tästä huolehdittaisiin poikkihallinnollisena yhteistyönä. Koulutustarve koskee yhteensä noin 2000 toimenhaltijaa.
- Kirjastojen asiakaspäätetarve on noin 2 500 kpl ja Yhteispalvelupisteiden 200.
- Asiakaspäätteiden hankintaan ja virkailijoiden täydennyskoulutukseen liittyvät hankkeet on sovittu hoidettavaksi opetusministeriön ja yhteispalvelun kehittämisen koordinoinnista vastaavan sisäasiainministeriön yhteistyönä.

Muuta

Tukee edellisen hallituksen aikana aloitettuja toimia

- SM:n asettamassa JUNA –hankkeessa kartoitettiin asiakaspäätteiden käyttötarpeita ja selvitettiin miten asiakaspäätteiden hankinnassa ja sijoittamisessa kannattaa toimia. Työryhmässä pohdittiin myös kansalaisten opastamiseen liittyviä kysymyksiä. Pohjatyo päätteiden hankkimiseksi ja sijoittamiseksi on siis tehty.
- HALKEN 7.2.2002 kannanotossa korostetaan erillisrahoitustarpeen huomioimista budjettivalmisteluissa ja -neuvotteluissa. Tietoyhteiskunta-asiain neuvottelukunta otti asian esille kokouksessaan 5.9.2002 ja piti yksimielisesti tärkeänä, että esitys kaikkien kansalaisten käyttöön tarkoitettujen asiakaspäätteiden lisäämiseksi toteutuu. Esitys karsiutui.
- *Tukee EU:n eEurope 2002-2005* toimintaohjelman kohtaa "Modern online public services/e-government/public internet access points
- Paavo Lipposen II *hallituksen ohjelmaa 1999-2003*, jossa todettiin: "Yleinen kirjasto on kansallinen sivistys- ja kulttuuritarjonnan peruspilari, joka tukee koko väestön sivistyspyrkimyksiä", ja "kansalaisten

ja alueiden syrjäytymistä ehkäistään tuomalla tietoyhteiskunnan palvelut tasapuolisesti kaikkien saataville."

Tukee hallitusohjelmaa ja linjauksia

"Tiedon ja kulttuurin saatavuutta parannetaan ja kirjastojärjestelmää kehitetään vastaamaan tietoyhteiskunnan tarpeita." "Kirjastojen roolia tietoyhteiskunnan perustaitojen levittäjänä vahvistetaan". "Edistetään laajakaistayhteyksiä kirjastoille". "Monipuolisten ja laadukkaiden tieto- ja kirjastopalveluiden saatavuus turvataan koko maassa hyödyntäen Kirjastostrategia 2010 ehdotuksia".

Tietoyhteiskuntaohjelma: "Tiedon ja kulttuurin saatavuutta parannetaan ja kirjastojärjestelmää kehitetään vastaamaan tietoyhteiskunnan tarpeita."

- "Kaikilla kansalaisilla on mahdollisuus hankkia kuhunkin elämäntilanteeseen soveltuvat tietotekniikan perustaidot, medialukutaidot sekä valmiudet tietoyhteiskunnan palveluiden käyttämiseen."
- "Palvelujen saatavuuden ja laadun turvaaminen on ensisijaista valtion paikallistason toimintoja kehitettäessä. Tässä tarkoituksessa tehostetaan myös yhteispalvelujen toteuttamista."

Hallituksen strategia-asiakirja 2003:

- "Hallituskauden aikana turvataan monipuolisten ja laadukkaiden tieto- ja kirjastopalvelujen saatavuus ja vahvistetaan kirjastojen roolia tietoyhteiskunnan perustaitojen levittäjänä.
- *Suomen Kirjastoseuran* asiaa tukeva kannanotto annettiin syksyllä 2003.
- *Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietinnöstä* ote syks. 2003: "Keskeinen edellytys kansalaisten kulttuurin ja tiedon saatavuuden turvaamiseksi ja sähköisen asiainn leviämiseksi on yleisten kirjastojen teknisen infrastruktuurin parantaminen ja asiakkaiden opastuksen turvaaminen etenkin pienissä kunnissa ja taajamien reuna-alueilla. Kuntien kirjastojen tekninen infrastruktuuri on hyvin epätasaista. Laitteiden riittävyys ja siten pääsy tiedon lähteille voi nousta todelliseksi pulmaksi yhä lisääntyvän digitaaliaineiston vallatessa alaa. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että kiireellisimpinä toimenpiteenä on kirjastojen asiakaspääteiden ja laajakaistayhteyksien lisääminen
- Tukee Ministeriöiden 12.2.2004 tekemää päätöstä vuosien 2005 – 2007 kehyksen *ylittävät tietoyhteiskuntaohjelmaan liittyvistä määrärahaesityksistä ja niiden priorisoinnista:* "kirjastojen laajakaistayhteydet sekä kirjastotoiminnan kehittäminen. Näin voidaan tarjota niille kansalaisille, joilla ei ole omaa kotiyhteyttä, mahdollisuus hyödyntää tietoyhteiskunnan palveluita siten, että tarjolla on yhteyksiä, laitteita ja osaavaa henkilöstöä. Myös medialukutaitojen kehittämisessä kirjastolaitos on merkittävä toimija."